

## Z KONFERENCE

### Energie – voda – potraviny: Klíčové komodity bezpečnosti a prosperity Evropy a České republiky ve 21. století

(Osmá pražská bezpečnostní konference)

Vojenské rozhledy, 2013, roč. 22 (54), č. 1, s. 180–181, ISSN 1210-3292

*V gesci Střediska bezpečnostní politiky CESES FSV UK proběhla v pražské Národní technické knihovně v pátek 16. listopadu 2012 v pořadí již osmá pražská bezpečnostní konference. Letošní téma „Energie – voda – potraviny: Klíčové komodity bezpečnosti a prosperity Evropy a ČR ve 21. století“ se soustředilo na triádu, jejíž dostupnost a udržitelné využití je zcela zásadní pro budoucnost lidstva a planety. Konference byla součástí projektu bezpečnostního výzkumu „Trendy, rizika a scénáře bezpečnostního vývoje ve světě, Evropě a ČR – dopady na bezpečnostní politiku a bezpečnostní systém ČR“.*

Celá konference byla rozdělena do čtyř tematických bloků (scénáře budoucího vývoje triády energie – voda – potraviny; energetická bezpečnost; vodní bezpečnost; potravinová bezpečnost). Stejně jako v minulých ročnících i letos se k tématu konference podařilo shromáždit přední české i zahraniční odborníky. Jen namátkou lze jmenovat prof. Václava Pačese, místopředsedu Učené společnosti ČR, Petra Kalaše, bývalého ministra životního prostředí, prof. Lutze Meze ze Svobodné univerzity v Berlíně, Catherine Cesarsky, hlavní vědeckou poradkyni francouzského komisařiátu pro jadernou energii, Pavla Cyraniho, ředitele divize strategie ČEZ a.s., Danu Drábovou, předsedkyni Státního úřadu pro jadernou bezpečnost, Christiane Markard z německé Federální agentury pro životní prostředí, Martina Hlaváčka, bývalého náměstka ministra zemědělství.

V úvodu konference byly prezentovány tři scénáře možného vývoje dostupnosti, resp. nedostupnosti energetických, vodních a potravinových zdrojů v horizontu příštích 15 let. Společným leitmotivem scénářů (plný text dostupný na <http://sbp.fsv.cuni.cz>) bylo, že se musíme připravit na celou řadu krizových situací a konfliktů, k nimž může v této souvislosti dojít. Jen namátkou: eskalace napětí a konfliktů na Blízkém východě může vést k zablokování exportu ropy do Evropy, což může vyvolat rozsáhlá regulační opatření na trhu s palivy pro motorová vozidla; Německo procházející složitým procesem energetické transformace bude zvláště v jejím počátečním období složitěji zajišťovat svoji energetickou bezpečnost, mj. i díky rozhodnutí odstoupit od využití jádra; řada zemí v Africe a Asii se bude snažit na úkor svých sousedů využívat toky řek pro zajištění dostupnosti vody pro své zemědělství, průmysl a obyvatele, což může vést až k ozbrojeným konfliktům; jih Evropy bude kromě ekonomických problémů postižen i devastujícím suchem, které bude dále srážet jeho ekonomickou výkonnost; v subsaharské Africe povede dlouhotrvající sucho ke kolapsu zásobování potravinami v několika státech a k odvrácení humanitární katastrofy bude nutné do oblasti vyslat ozbrojené jednotky armády Spojených států amerických.

Scénáře ovšem představují určitou krajní variantu vývoje. Realita může být odlišná. Experti se na konferenci v zásadě shodli na tom, že dostupnost pitné vody může být skutečně největší problém. Naopak v případě paliv a energií se zásadní výpadek – nenastane-li

katastrofický scénář typu války mezi Spojenými státy a Íránem – v dohledné době nedostaví. Problém dostupnosti komodit v mnoha případech způsobují neuvážená politická rozhodnutí. Profesor Pačes to například demonstroval na biopalivech, když řekl, že „Evropská unie si stále neumí přiznat pravdu, že biopaliva jsou omyl. Platí to také o biopalivech druhé generace. Na jejich výzkumu se pracuje už 50 let a stále to v praxi nefunguje.“

Na konferenci došlo i k „francouzsko-německému střetu“ ohledně budoucí podoby energetiky, což samozřejmě vyplývá z naprosto rozdílné energetické strategie obou zemí. Profesor Lutz Mez argumentoval pro podporu obnovitelných zdrojů energie tím, že využijeme-li všechny dostupné zdroje fosilních paliv, přesáhneme v roce 2050 stonásobně přípustné koncentrace  $\text{CO}_2$ . Otevřenou otázkou ovšem zůstává otázka nákladů na energetickou transformaci, které jsou obrovské, a také technické možnosti, jak obnovitelné zdroje energie (především větrné a solární) efektivně využívat. Catherine Cesarsky naopak hájila využívání jaderné energie, která je v současnosti relativně levným a spolehlivým zdrojem energie.

Pavel Cyrani v souvislosti s využíváním obnovitelných zdrojů energie uvedl příklad jednoho „energetického paradoxu“, kdy výroba energie ze solárních panelů první třídy je 10x náročnější na produkci  $\text{CO}_2$  než výroba energie z jádra.

Na konferenci byla také ze strany českých expertů potvrzena strategie zvyšování podílu jaderné energetiky v energetickém mixu země až na 50 % v perspektivě dalších dvaceti let, což se odráží v plánované dostavbě třetího a čtvrtého bloku jaderné elektrárny v Temelíně.

Velkým tématem konference byla i potravinová bezpečnost v globálním, evropském i národním měřítku. Znepokojivou skutečností je fakt, že ve světě žije téměř jedna miliarda lidí v podmínkách extrémního hladu, což s sebou nese i rizika politické a bezpečnostní nestability především v subsaharské Africe, a může být jedním ze zdrojů velkých migračních vln, přirozeně i do Evropy.

Nepříznivý je i vliv negativních dopadů klimatických změn. Dokladem je minulý a letošní rok, kdy byly rozsáhlým suchem postiženy „světové obilnice“ – Rusko a Spojené státy americké. Vedlo to i ke zvýšení cen obilí na světových trzích. Ze zemědělských komodit se přitom stávají i strategické suroviny, jejichž dostupnost ovlivňuje politickou situaci v některých regionech. Jako příklad byl uveden skokový růst cen základních potravin v arabských zemích koncem roku 2010 – v konečném důsledku to bylo rovněž jednou z příčin kaskády arabských revolt.

Na konferenci také poměrně silně zazněl názor, že není možné podceňovat ani otázku potravinové soběstačnosti ČR, přestože není správné ji překlápět do bezpečnostní polohy. Za znepokojivý byl označen fakt, že dochází k poklesu míry soběstačnosti s postupujícím poklesem výrobních a zpracovatelských kapacit v zemědělství.

## Závěr

Osmá pražská bezpečnostní konference ukázala, že je zcela na místě diskutovat o třech významných komoditách – energii, vodě a potravinách – nejen v ekonomických, ale i v širších politických a bezpečnostních souvislostech, a to i s účastí expertů, kteří působí mimo rámec bezpečnostní politiky ČR, EU a NATO. SBP CESES FSV UK bude proto dané problematice věnovat i nadále zvýšenou pozornost.